

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ «TUDON»
АХБОРОТ-КУТУБХОНА
МАРКАЗИ

**ҲАМИДАНИНГ ОИЯСИ ШИЙПОНДА
ЯШАМАЙДИГАН БЎЛДИ**

3-бетда

ҚОН АСПИДА ҲАЁТДИР

6-бетда

Оила **Ва**

*Оила соғлом ва бахтли бўлса, бутун жамият
барқарор ва фаровон бўлади.*

Ислом КАРИМОВ

Жамият

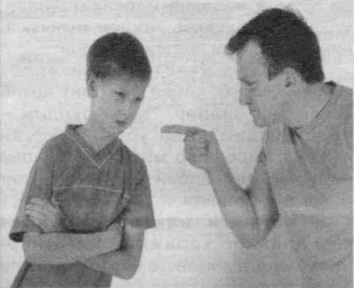
24 (1331)-сон 14 июнь 2017 йил

Газета 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

**ДАМ ОЛИШНИ
БИЛАМИЗМИ?**

Ушбу сонда: >>

**ТАРБИЯДАГИ
ТАНАЗУЛ**

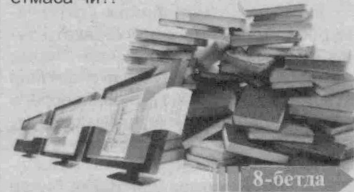
Тошкент шаҳридаги П.Ф.Боровский номли тиббиёт коллежи ўқувчиси Жасур Иброҳимов жорий йилнинг 3 май куни ўз курсдошлари томонидан калтаклангани, кейин эса 5 марта жарроҳлик амалиётини бошидан ўтказиб, 1 июнь куни вафот этгани ҳақидаги хабар ҳамюртларимиз қалбини ларзага солди. Бу фожеа тафсилотлари ижтимоий тармоқларда кенг муҳокама қилинди. Минглаб ота-оналар Жасурнинг қисмати мисолида ёшларимиз тарбиясида кузатилаётган жиддий нуқсонни илк бор кўргандек хавотирга тушиб қолишди. Фикр-мулоҳазалар турлича. Лекин ўз тенгдошини бешафқатларча калтаклаган ўспиринларнинг ота-onasини барча бирдек айбламоқда.

7-бетда

137 ТА КИТОБ

**ёхуд қишлоқ
кутубхоналарини қайтаринг!**

Хўш, бугун-чи? Замонавий ўқув юртларда излаган адабиётини хоҳласа китоб, бўлмаса электрон шаклда топа оладиган талабалар неча китоб ўқишлари керак?.. Ёки бугун университет талабалари учун бундай меъёрий талаб мавжуд эмасми? Эҳтимол, улар 137 тадан ҳам кўпроқ китоб мутолаа қилишар? Шу ерда ичимда бошқа бир овоз хавотирли шивирлайди: "137 тага етмаса-чи?!"

8-бетда

4-5-бетда

ИПЛАТНИНГ КИЧИГИ БЎЛМАЙДИ

Тошкент вилоятининг Бўқа туманида “Эрта ва яқин қариндошлар ўртасидаги никоҳларнинг салбий оқибатлари” мавзусида давра суҳбати бўлиб ўтди.

Тошкент вилояти хотин-қизлар кўмитаси томонидан ташкил этилган мазкур тадбирда диний маърифат ва маънавий ахлоқий тарбия масалалари бўйича маҳалла маслаҳатчилари, маҳалла фаоллари, таълим муассасалари вакиллари иштирок этишди.

Коллежда ўқиётган пайтидаёқ қизини узатиб, кейин надомат чекиб қолаётган оналар, “Қуда бўлдим – жудо бўлдим”, дея ўртаниб юрган яқин қариндошлар мисолида бундай никоҳларнинг салбий оқибатлари кенг муҳокама қилинди.

– Кейинги вақтларда ўзбек қизларининг хорижлик йигитларга турмушга чиқаётгани ҳам оғриқли нуқталаримиздан бирига айланди, – дейди Тошкент вилояти ҳокими ўринбосари, Хотин-қизлар кўмитаси раиси Сайёра Файзиева. – Бундай ҳолатлар “оммавий маданият” никоби остида тарғиб

этилаётган ёт ғоялар таъсирига тушиб қолаётган қизларимиз орасида кўп учрамоқда. Қизларни-ку ёш дермиз, аммо оқни қорадан ажрата оладиган ота-оналар бу никоҳга рози бўлаётгани одамни уйлантиради. Ёш қизнинг хориждаги ҳаёти қандай кечишини билмаймиз.

Она юртдан йироқда, яқинларини соғиниб яшаётган бундай тақдир эгаларининг афсус-надоматларини ҳам эшитяпмиз.

Давра суҳбатига йиғилганлар бундай ҳолатларнинг салбий оқибатлари ҳақида оммавий ахборот воситаларида кенг ёритилаётганига қарамай, ота-оналар ва ёшлар ўзларига

керакли хулоса чиқариб олмаётганини куюниб таъкидлади.

Шу мавзуда намоиш этилган видеолавҳани томоша қилган иштирокчилар бу борада қанчадан-қанча оғриқли нуқталаримиз борлигини, уни бартараф этишга барча бирдек ҳамжиҳатлик билан киришиши кераклигини айтишди.

“Ачамайли” МФЙ диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчиси Муқаддас Ғойипова ҳамда маҳалла фаоллари томонидан “Эрта турмуш қуриш ва қариндошлар ўртасидаги никоҳларнинг салбий оқибатлари” мавзусида тайёрлаган саҳна кўриниши намоиш этилди.

Тадбир иштирокчилари ўзларини қизиқтирган саволларга мутахассислардан жавоб олишди.

Нигора ЎРОЛОВА

ПОЙТАХТИМИЗДА ЯНГИ БОҒ ОЧИЛДИ

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан Тошкент шаҳрининг Мирзо Улуғбек туманида янги боғ очилди. Унга буюк аждодимиз Заҳриддин Муҳаммад Бобур номи берилди.

Боғнинг тантанали очилиш маросимида турли вазирлик ва идоралар, ижодий ва жамоат ташкилотлари мутасаддилари, ёзувчи ва шоирлар, мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган дипломатик корпус вакиллари, маҳалла фаоллари иштирок этди.

Янги боғнинг майдони 12 гектардан иборат бўлиб, экологик боғ ландшафт дизайни, сув ҳавзалари, спорт майдончалари махсус экологик архитектура-қурилиш талаблари

асосида бунёд этилган. Боғда сокин ва осойишта муҳит ҳукмрон. Бу ердаги мавжуд қурилмалар соғлом турмуш тарзи ғоялари тарғиботида хизмат қилади. Очiq тренажёр майдони, бадминтон, волейбол, теннис, футбол майдончалари, велосипед йўлакчаси, болалар ўйингоҳи кичкинтойлар, спортсевар ўғил-қизлар, Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари билан гавжум. Йога террасаси, болалар майдончаси, гулзор боққа бетакорлик бағишлайди.

Боғнинг яна бир дарвозаси ёнидаги қумушранг айлана шаклидаги антиқа фавворани пойтахтимизнинг бошқа жойларида учратмайсиз. Бир қарашда серкўёш диёримизга ишорадек. Томоша майдони пиллапояларидан тепага кўтарилиб, ён-атрофдаги бетакор манзарани томоша қилиш мумкин. Боғ марказидаги мўъжоз оролча турли маданий-маърифий тадбирлар, ижодий учрашувлар ўтказишга мўлжалланган.

Боғдаги спорт майдончаларининг илк меҳмонлари Меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари, серфарзанд оилалар бўлди.

Бобур номидаги Тошкент марказий эко боғининг очилиш маросимида Тошкент шаҳар ҳокими Р.Усмонов иштирок этди.

Ўз муҳбиримиз

МАҚСАД САРИ ҚЎЙИЛГАН ҚАДАМ

Жиззах шаҳрида ўтказилган “Баркамол авлод – 2017” спорт мусобақаларининг финал босқичида волейбол, эркин кураш, юнон-рум кураши, енгил атлетика, стол тенниси, таэквондо ВТФ, сузиш, бадий гимнастика, оғир атлетика, дзю-до, шахмат бўйича вилоят шарафини муносиб ҳимоя қилган навоийлик ёшлар 15 та 1-ўрин, 12 та 2-ўрин, 14 та 3-ўринни қўлга киритишди.

– “Баркамол авлод – 2017” мусобақаларида коллежимиздан 40 нафар спортчи иштирок этди, – дейди Навоий олимпия заҳиралари коллежининг спорт ишлари бўйича директор ўринбосари Азиз Шомировдов. – Ёшларимиз маҳоратининг чархланишида юртимизда аънаанага айланган уч босқичли спорт мусобақаларининг аҳамияти катта бўлмоқда. Мамлакат миқёсида кечган баҳсларда энг кучлилар сараланди. Бизнинг ўқувчиларимиз эришган натижалар ҳам ёмон эмас.

Ўтган давр мобайнида ўқитувчи-мураббийларимиз саъй-ҳаракати тўғрисида коллежимиз Ўзбекистон терма жамоаси таркибига 60 нафар спортчини етиштириб берди. 2017 йилнинг апрель ойида Таиландда ўтказилган оғир атлетика бўйича Жаҳон чемпионатида 8-синф ўқувчиси Қумушхон Файзуллаева силтаб кўтаришда 106 кг. билан

қумуш, даст кўтаришда 79 кг. жами 185 кг. натижа билан бронза медалини қўлга киритди. Шунингдек, юнон рум кураши бўйича 1997-1999 йилларда туғилган ёшлар ўртасида ўтказилган Ўзбекистон чемпионатида 3-босқич ўқувчиси Бекзод Умаров голибликка эришган бўлса, бадий гимнастика бўйича Ўзбекистон чемпионатида 3-босқич ўқувчиси Феруза Юнусова 1-ўринни қўлга киритди ва ҳар икки спортчимиз олий ўқув юртига кириш имтиёзига эга бўлишди.

Ёш спортчилар маҳоратини ошириш учун коллежимизда барча шароитлар муҳайё. Ўқувчилар 5 маҳал овқат, ётоқхона, барча йўналишлар бўйича алоҳида ювиниш, кийиниш хоналари, замонавий спорт жиҳозлари билан таъминланган.

– Сузиш бўйича вилоят, республика миқёсидаги мусобақаларда совринли ўринларни қўлга киритганман, – дейди 7-синф ўқувчиси Дилобар Рустамова. – Беллашув чоғида бор маҳоратингни ишга солиб, қўзлаган натижага эришиш ҳар бир спортчига олам-олам завқ бағишлайди. “Баркамол авлод” мусобақалари иштирокчилари Жиззахдан шода-шода медаллар билан қайтгани коллежимизда байрамга айланиб кетди. Мен ҳам бир кун келиб улар каби юксак натижаларга эришишни дилмига тугиб қўйдим.

– Дилобарнинг фикрларида жон бор, – дея тасдиқлайди Навоий олимпия заҳиралари коллежи ўқитувчиси Умида Камолова. – Бу даргоҳда тарбияланаётган ҳар бир ўғил-қиз бир кун

Баркамол авлод

келиб, эришган натижалари билан ака-опалари ўрнини эгаллаши шарт. Мен раҳбарлик қилаётган сузиш йўналиши синфида 4 нафар ўқувчи бор. Уларнинг аниқ мақсад сари дадил ҳаракат қилиши, оиласидаги соғлом муҳит мени жуда қувонтиради. Мамлакатимизда спортга кўрсатилаётган эътибор ва бу соҳада яратилаётган имкониятлар ёшларимизга кенг йўл очмоқда. Коллежимиз ўқувчилари ҳам бу имкониятлардан унумли фойдаланиб, янги-янги ютуқларга эришаётир.

Бектош ИСМОИЛОВ,
“Оила ва жамият” муҳбири

ҲАМИДАНИНГ ОИЛАСИ ШИЙПОНДА ЯШАМАЙДИГАН БЎЛДИ

ёхуд кам таъминланган, жисмоний имконияти чекланган 32 нафар сирдарёлик аёл ишга жойлаштирилгани ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг Фуқаролар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, жисмоний ва юридик шахсларнинг муурожаатлари билан ишларни назорат қилиш ва мувофиқлаштириш хизмати масъул ходимлари, жамоат ташкилотлари, маҳаллий ҳокимликлар вакилларининг Сирдарё вилоятида ўтказган сайёҳ қабулларидан сўнг кам таъминланган, жисмоний имконияти чекланган 32 нафар аёл ишга жойлаштирилди.

“Ўзпахтасаноат” АЖ нинг Сирдарё вилоят ҳудудий бирлашмаси ҳамда “Ўзбекистон Темир йўллари” АЖ улар билан меҳнат шартномалари тузиб, тикув машиналари ва хом ашё етказиб берадиган бўлди.

Шу йилнинг 5 ойи давомида Ўзбекистон Республикаси Президентининг Виртуал қабулхонасига Сирдарё вилоятдан 15 минг 368 муурожаат келиб тушган. Шу билан бирга вилоятдаги Халқ қабулхоналарига 5 минг 425 муурожаат бўлган.

Уларнинг катта қисми уй-жой олиш, уй-жой қуриш учун ер ажратиш, моддий ёрдам, иш ҳақи, пенсия таъминоти, меҳнат ва бандлик, суд қарорлари ижро этилиши, судларда жиноят ишлари, фуқаролик ишларининг қўрилиши, банк-молия ва солиққа тортиш, таълим, соғлиқни сақлаш соҳалари, тadbиркорлик, коммунал

хизмат, ҳуқуқни муҳофаза қилиш масалаларига тааллуқлидир.

Гулистон туманидаги “Карим замин саховати” фермер хўжалиги дала шийпонидаяшаб келаятган Қурбоновлар оиласи номидан Ҳамида Қурбонова туман Халқ қабулхонасига муурожаат қилиб, уй-жой масаласида ёрдам сўраган эди.

Сайёр қабулдан сўнг Ҳамидага Гулистон пахта тозалаш заводи томонидан касаначилик асосида иш таклиф қилинди. Шу куни унинг уйига “Juita” русумли тикув машинаси олиб келиб ўрнатилди ва хом ашё билан таъминланди.

— Тикувчиликдан хабарим бор эди, шу сабабдан машина дарагини эшитиб, жуда хурсанд бўлдим, — дейди Ҳамида Қурбонова. — Биз турмуш ўртоғим билан 2013 йилдан буён дала шийпонидаяшаб келаямиз. Турмуш ўртоғим туман хотин-қизлар қўмитаси кўмагида туман тиббиёт бирлашмасига сантехник бўлиб ишга жойлаш-

ди, аммо, унинг ойлик маоши билан уй қуришга қурбимиз етмас эди. Шу боисдан, Президентимиз таклифи билан яратилган ушбу имкониятдан жуда хурсанд бўлдим. Бир кунда 250 та қоп ва пахта териш учун фартуклар тикдим. Менга пластик картонча, меҳнат дафтарчаси очиб беришди. Уч кун ичида кам таъминланган оилалар учун қурилаётган хонадонлардан бирини олишимиз учун 10 миллион сўм маблағ бўнак сифатида ўтказиб берилар экан. Мен оилам учун кечаю-кундуз меҳнат қилишга тайёрман.

Гулистон туманидаги Ибрат маҳалласи Сирдарё кўчаси 40-уйда яшовчи, II гуруҳ ногирони Ирода Нишонбоева Гулистон пахта тозалаш заводи нинг собиқ ишчиси, 2005 йилда меҳнат муҳофазасида йўл қўйилган эҳтиётсизлик туфайли бир оёғидан ажраган. Аммо Ирода тушкунликка тушмади, тикувчиликни ўрганди.

— Сайёр қабулга киришимдан мақсад уй қуриш учун ер ажратишларини сўраш эди, — дейди Ирода

қувончдан кўзлари порлаб. — Аммо, менга ундан-да яхшироқ таклиф бўлди. Ҳам ишга кирдим, ҳам намунали 2 хонали уйнинг дастлабки бўнагини вилоят “Пахтасаноат” ҳудудий бирлашмасига қарашли Гулистон пахта тозалаш заводи тўлаб берадиган бўлди. Тикувчиликдан хабарим бор. Энди пахта тозалаш заводи нинг ишчилари учун фартук ва кўлқоплар, тентлар тикаман. Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг менга ўхшаган имконияти чекланган фуқароларни ўйлаб, бошлаган бундай эзгу ишлари бизнинг кўнглимизни қувончга тўлдирди. Барчаси учун раҳмат!

Сайёр қабулдан сўнг Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раисининг ўринбосари Шоира Нурматова бошчилигида меҳмонлар юқорида номи зикр этилган юртдошларимиз уйларида бўлиб, уларнинг яшаш шароити билан танишди. Ирода Нишонбоева ва Ҳамида Қурбоновага Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитасининг эсдалик совғалари топширилди.

— Кам таъминланган ва жисмоний имконияти чекланган 32 нафар аёлнинг иш ўрнига эга бўлгани, давлатимиз томонидан уларнинг келгусида ўз меҳнатлари эвазига уй-жой билан таъминланишларига имконият яратиб берилгани хотин-қизларга кўрсатилаётган ғамхўрликнинг ёрқин намунаси бўлди, — дейди Сирдарё вилояти Хотин-қизлар қўмитаси раиси Дилфуза Ўролова. — Сайёр қабул жараёнида ҳам, қабулдан кейинги учрашувларда ҳам жамиятимиз ривож ва тинчлиги, фаровонлигида хотин-қизларнинг ўрни ва роли алоҳида таъкидланди.

Зебо ҲАЙДАРОВА,
“Оила ва жамият” мухбири

ДИЛИ ДАЛАЛАРГА БОҒЛАНГАН АЁЛ

Ургутга борсангиз, Барно Мамадалиевани ҳамма танийди, у ҳақда меҳр ва фахр билан гапиришади. Бироқ ўзини учратиш осон эмас: уни даласидан сира айириб бўлмас экан.

Барно Мамадалиева ўз шахсий жағфармаси ҳисобидан 2004 йилда қишлоғида 85 ўринли замонавий богча қуриб, жиҳозлар билан таъминлаган, богча мудирасини, 4 нафар тарбиячи қизларни шартнома асосида ўқитиб, 15 нафар ишчи ўрни яратган экан. Ҳамқишлоқларининг кичкинтойлари тарбияланаётган богчани сут, полиз маҳсулотлари, гўшт билан ҳам ўзи таъминлаб туради.

Кам таъминланган уч нафар йигитни уйлантириб, данғиллама уй ҳам қилиб берди. Бир неча болаларнинг суннат тўйларини ўтказди. Эшигидан борган одамни ҳеч қачон ноумид қайтармади. Оғзидагини туги, эгнидагини ечиб берадиганлар хилидан.

Даласидан кетмайдиган Барно-

ни ниҳоят учратдим. Гўёки ҳеч иш қилмайдиган, яхшиликлари эл оғзига тушмаган каби, ишлаб эмас, ўйнаб юргандек ийманиб, тортиниб, гап бошлади:

— Қишн-ёзн даладан бери келолмайман, болаларимни ҳам соғиниб кетдим, далалар қўйиб юбормайдим. Раҳматли Облоберди отам ва Махфират онам тўққиз қиз, уч ўғил, жами 12 нафар фарзандни вояга етказишди. Ёшлигимда ўғил болага ўхшардим. Машинами, велосипедми, эшакми, отми, миниб кетаверардим. Ўшанда ҳам далаларни яхши кўрардим. Илгари туман зоотехниги эдим. Олий маълумотлиман. Биринчилардан бўлиб, 2001 йилда 17 гектар ер олдим, ишладим, экдим, тикдим. Нима топсам, шу ернинг

орқасидан, саховатидан топдим. Биласизми, ерга меҳр берсангиз, у ҳам беради, тилингизни узун қилади, чўнтагингизни тўлдирди. Болангизга ўхшайди-да ер ҳам. Сув бермасангиз, тўйдирмасангиз касалланади, ҳосил бермайди.

“Тупроқ сенинг танингдир, тупроқ сенинг пешонанг, Лойинг шундан қорилган, тупроқ бўлур илк онанг”, деганида шоир ҳақ экан. Онанг ҳам, боланг ҳам, ризку рўзинг манбаи ҳам шу тупроқ экан. Шу заминни, шу тупроқни меҳр билан севдим. Уни хўрлаганларни кечиргим келмайди.

Ҳокимимиз бошқача одам-да, ишлаганларни ҳурмат қилади. Мени ҳам ҳамиша қўллаб келдилар. Ишонч билдириб, “Янгиариқ” агрофирмасига раис этиб тайинладилар. Илгари 20 гектар ер учун жавоб берсам, энди 91 фермер хўжалигига масъулман. Ўзимнинг “Ғалаба” фермер хўжалигимда 18 нафар ишчи бор. 50 тонна ғалла, 5 тонна тамаки, 30 тонна сабзавот берамиз,

Орамиздаги одамлар

қорамолларимиз ҳам бор.

Худойберди Саломов, Аҳмад Саломов, Жўрамурод Рўзибоев, Иброҳим Каримов, Қахрамон Исломов, Шерали Халилов каби фермерларимизнинг жонқуярлиги, фидойилигини айтиб ўтмасам бўлмас. Агрофирмамизга қарашли 900 гектар ернинг 614 гектари очик майдон, қолгани богдорчилик, тутчилик.

Далалари қўйиб юбормайдиган, бу аёл билан узоқ суҳбатлашгим, умрининг энг гўзал лаҳзалари ҳақида яна кўпроқ билгим келди, бироқ даладаги юмушларидан қолмасин, дедим. Ҳали баланд хирмонлар олдида, ғалдаги савоб ишлар бошида суҳбатлашиш умидим бор. Бу аёл менга тупроқни, она заминни севиш илмини ўргатди.

Хосият БОБОМУРОВА,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган маданият ходими

ДАМ ОЛИШНИ

Сўлим ёз фаслида баҳаво дам олиш масканларига бориш, йил бўйи йиғилган чарчоқларни чиқариш, ёз ҳавосидан баҳра олиб, саломатликни тиклашни ким ҳам устамайди, дейсиз? Яхши яшаш, меҳнат қилиш, орзуларга эришиш учун ҳам инсон вақтида дам олиб, саломатлигини тиклаши, мароқли ҳордиқ чиқариши керак. Катта ишларни амалга ошириш учун куч-қувват ва яхши кайфият энг асосий омиллардандир. Хўш, биз дам олишни биламизми? Бугунги мулоҳазалар шу хусусида.

Халқимизга хос бир хусусият бор – дам олиш ҳақида гап кетса: “Рўзгор ташвишларидан дам олиш учун пул орттириб бўладими?!” “Узатиладиган қизим, уйлантирадиган ўғлимнинг тўйига йиғиняпман, менга дам олишни ким қўйибди?!” “Бу йил болам ўқишга топширади, топан-тутганимизни репетиторга бераямиз...”, “Иморат бошлаб қўйганимизга икки йил бўляпти, битгани йўқ, дам олишга сарфланадиган харажатни уйга харж қилсак, шу йили кўчиб ўтармидик...” каби ҳаёт ташвишларини рўқач қилиб, йилда ҳеч бўлмаса бир мартагина соғлигимизни тиклаш, ҳордиқ чиқариш учун вақт ва маблағ ажрата олмаймиз. “Насиб этса, пенсияга чиқиб олай, овқини узатиб бир дам оламан”, дея ўзимизни юпатиб ҳам қўямиз...

ОНАМ ТҶЙ ҚИЛИШНИ ЙҶЛАЯПТИ

“Қишлоқдан дугонанинг онаси келганди. Таниқли кўшиқчилардан бири концерт қўяётган экан, дугонам онасини концертга олиб тушди. Унга ҳавас қилиб мен ҳам ота-онамни пойтахтга чақиртиришни, бирор ҳафта айлантриб, театр-концертларга олиб тушишни ният қилдим. Дугонамдан концерт чипталари нарҳини сўрагандим, жуда қиммат экан, шу пулга бироз қўшиб, ота-онамни яхши сиҳатгоҳда давола-ниб, дам олишлари учун йўлланма харид қилишни мўлжалладим. Онамга қўнғироқ қилиб, дадам билан шаҳарга келишларини, 10-15 кун дам олиб, саломатликларини тиклаб қайтишларини, ҳамма харажатларни ўзим қилишимни айтгандим, қўнмадилар.

– Қизим, қўйсанг-чи, даданг иккимиз соппа-соғмиз, худога шукр. Сиҳатгоҳга пул сарфлашнинг нима кераги бор? Кузда укангни уйлантирмоқчимиз, тўйга озмунча харажат кетмайди, ахир. Бизга атаганингни олиб қўй, тўйга ёрдамла-шарсан, – дедилар.

Нима дейишни билмай қолдим. Тўғриси, ичимдан қиринди ўтди. Сиҳатгоҳга бориб дам олсалар, укамнинг тўйига ҳам қўл қовуштириб қараб турмасдим...”

Шаҳло,
Тошкент шаҳри

ФАРЗАНДЛИК БУРЧИ

Бир неча йил ижарама-ижара саргардонликда сабр қилганимиз мукофотиға ўзимизга ҳам уй-жой насиб қилди. Уйимиз олдида санаторий-профилакторий бор экан. Кўчиб ўтгач, биринчи қилган ишим ота-онамни уйимиз олдидаги санаторийда даволанишга қўндириш бўлди. Олти фарзандимиз, ака-укаларимни йиғиб, ўртага пул ташлаб, ота-онамизни санаторийга жойлаштирдик. Ўн тўрт кунлик даволанишдан кейин ота-онамнинг қувончини кўриб, бир яйрадим-ки. Соддагина онам: “Қўни-қўшни, танишларнинг санаторий, курортларда дам олганини эшитганимда, бизга ҳам насиб қилармикан шундай жойларга бориш, деб орзу қилардим. Шукр, болаларим сабабли орзум ушалди”, деб беозоргина

БИЛИБ ОЛИНГ!

Халқаро Меҳнат Ташкилотининг “Ҳақ тўланадиган таътил тўғрисида”ги 52-Конвенциясига кўра, “Ҳар йилги ҳақ тўланадиган таътил олиш ҳуқуқини истисно этадиган ёки бундай таътил бериш ҳуқуқини бермайдиган ҳар қандай битим ҳақиқий эмас деб ҳисобланади”.

қулиб, бизларни дуо қилдилар. Йиллар бўйи далада ишлаб, олти фарзандини ҳам олий маълумотли қилиб, ўзига муносиб жуфтига қўшган ота-онамиз етмишга борганларида санаторийда дам олишга эришибдилар. Бола-миз учун, ўзимиз учун ўрни келса пул аямаймиз, шу даражага етганимизга не машаққатларни бошдан кечириб, меҳнатдан боши чиқмаган ота-онамизни қўп ҳам уйламаймиз. Ёшлигини бизга бағишлаган ота-оналаримизни кексайганларига ўзлари учун яшашларига имкон яратиб бериш биз фарзандларнинг бурчимиз.

Гулсум,
Тошкент вилояти

ЎЗ ҚАДРИМИЗНИ БИЛМАЙМИЗМИ?

Ажойиб халқимиз. Ишлашни, меҳнат қилишни биламиз-у, дам олишни бекорчилик деб ҳисоблаймиз. Хатто таниш-билиш, қариндош-уруғларимиз орасида ўзини қадрлайдиган, вақтида дам оладиганлар бўлса, энсамиз қотиб: “Қачон қарама, соя-салқинда дам олиб, ўйин-кулгудан бўшамайди!” дея иддао қиламиз. Ўрни келса, автомашинамизни, маиший анжомларимизни таъмирлата-

ҲОРДИҚНИНГ ҲОЙДАСИ

Бир неча йиллар олдин водий вилоятлари бўйлаб хизмат сафарига чиққан эдим. Фарғона вилоятидаги дўстларим ҳол-жонимга қўймай дам олишга олиб боришди. Бозорлик қилдик. Бир сўлим масканга бориб сўриларни эгалладик. Гўша гав-жум, дам олувчилар бирин-кетин қозон осиб, ҳар хил тансиқ таомларни тайёрлаб, ҳордиқ чиқараётганини кўриб, шу ёшга кириб биринчи марта бунақа жойга чиққанимни ўйладим. Ҳақиқатдан асаблар тинчланиб, кайфият кўтарилар экан. Негашу пайтагча буни билмадим, деб ўзимдан ёзгирдим. Тўғри, ишимиз қўп. Ҳар доим ҳам ташвишлардан ортиниб,

ҚАЧОН ҲАҚ ТўЛАНАДИ?

Таътил учун ҳақ тўлаш жамоа шартномасида белгиланган муддатларда, лекин таътил бошланмасдан олдинги охириги иш кунидан кечикмай амалга оширилади.

Шунингдек, ходим истаган ва ўзи учун қўлай вақтни танлаб, дам олиш имкониятига эга.

миз, хатто қўл телефонимизнинг батареяси чарчаб қолишини ўйлаб, авайлаб ишлатамиз. Ўзимиз топан матоҳларни қадрлаймиз, бир кетса қайтиб келмайдиган соғлигимиз ва қувватимизнинг қадрига етмаймиз. Сарфланган пулимизнинг ўрнини тўлдиришга уринамиз, куч-қувватимиз ва соғлигимизни тиклашни ортиқча харажат ҳисоблаймиз. Буюклардан бири аччиқ кулгу билан шундай деган экан: “Инсон боласининг табияти қизиқ, умр бўйи соғлигини сарфлаб меҳнат қилади, пул топади. Умрининг охирида ёшлигида куч-қувватини аямай топан пулларини сарфлаб соғлигини тиклашга ҳаракат қилади. Аммо ҳалигача буни ҳеч ким уддалай олмаган”...

ўзимизга вақт ажрата олмаймиз. Лекин иш унумли бўлиши учун вақтида дам олишни ҳам билиш керак экан...”

Сарвар,
журналист

МЕХНАТ ТАЪТИЛИ НИМА?

Ишга жойлашаётганда тузиладиган меҳнат шартномасида белгиланган иш вақти муддати, дам олиш ва байрам кунлари ҳақ тўланадиган меҳнат таътили кафолатланади. Меҳнат Кодексининг 133-моддасига биноан, барча ходимлар, шу жумладан, ўриндошлик асосида ишлаётганларга ҳам меҳнат таътили берилади. Таътидан мақсад дам олиш ва иш қобилиятини тиклаш-

“Ёлланиб ишлаётган барча фуқаролар дам олиш ҳуқуқига эгадирлар.”

Ўзбекистон Республикаси
Конституцияси, 38-модда

дир. Меҳнат таътилида бўлган вақтда ходимни унинг розилигисиз бошқа ишга ўтказиш, меҳнат шартномасини бекор қилиш мумкин эмас. Таътил – биринчи иш йили учун 6 ой ишлагандан кейин берилади. Иш йили меҳнат шартномасига биноан иш бошлаган кундан эътиборан белгиланади.

САЛОМАТЛИК УЧУН МУҶИМ ОМИЛ

Шаҳноза Саидова, тиббиёт фанлари номзоди:

– Йилда ҳеч бўлмаганда икки мартаба тоғли ҳудудларга бориб туриш инсон саломатлиги учун жуда фойдали. Айниқса, тоғда ҳордиқ чиқариш, чангида учиш, тоғ ҳавосидан тўйиб нафас олиш бронхиал астма, аллергия, нафас олиш аъзолари касалликлари, жигар, юрак, асаб, қон айланиш тизими муаммоларини бартараф этади. Бу ёш болалар организмни чиниқтиришга ва уларнинг иммун тизимини мустаҳкамлашга ҳам катта ёрдам беради.

Ҳолида ОЧИЛОВА, Олий тоифали шифокор, эндоскопист, “Чинобод” санаторийси хотин-қизлар кенгаши раиси:

– Ўзининг соғлиғига эътибор берадиган одам албатта бир йилда ўн кун мириқиб дам олиш учун маблағ ҳам, вақт ҳам топади. Айрим одамлар таътилда дам олиш ўрнига тўй қилади, уй қуради ёки энг зарур ишларини шу вақтга тўрилашади. Дам олмасдан ишлаш натижасида энг аввало бош мия фаолияти сусаяди, кўриш қобилияти бузилади. Натижада муттасил бош оғриқ, бош айланиши, диққатнинг бузилиши, хотиранинг пасайиши одамни ноқулай ҳолатга солиб қўяди. Бу жалддорлик, кайфиятнинг тез-тез ўзгариши, уйқунинг бузилишига олиб келади. Инсон яхши ҳордиқ чиқарганида энг аввало унинг асаблари тинчланади, тунда уйқуси меъёрида бўлади. Албатта, бош мия фаолияти яхшилانгандан сўнг одамда яна меҳнат қилишга иштиёқ ошади. Ҳозир ҳамма уззукун компьютерда ўтириб ишлайди. Кам ҳаракат қилади. Шу боис кўпчилик кун давомида кўзлари қизариб, ланж бўлиб юради. Сиҳаттоҳлар кун тартибига бадантарбия, эрталабки сайр, пиёда юриш каби машғулотлар киритилган. Йилига бир мартаба дам олиш, инсонни атрофдаги ноҳўя таъсир қилувчи омиллардан асраб, кейинги меҳнат фаолияти самарали бўлишига ёрдам беради.

Гўзал диёримизнинг ҳар бир вилоятида ўзига хос афзалликларга эга дам олиш ва даволаниш жаммуалари фаолият курсатмоқда. Йил бўйи меҳнат қилдингиз, ишладингиз, толдингиз. Бир йилда бир мартагина 14 кунни ўзингиз учун ажратиб, ҳаёт ташвишлари, турмуш машаққатлари, меҳнат захматларидан чекиниб, дам олинг. Саломатлигингизни тиклаб ва юртимизнинг яна-да гуллаб яшнаши учун соғлом, бахтиёр ҳамда мамнун ҳолда ҳиссангизни қўшишда давом эттинг. Сизга мароқли ҳордиқ ва гўзал ҳазоватлар ҳамроҳлигини тилаймиз.

Умида АДIZОВА
тайёрлади

БИЛАМИЗМИ?

Зоҳиджон АБДУРАҲИМОВ,
Ўзбекистон касаба уюшмалари
Федерацияси Кенгаши қошидаги
Санатор-курортлар бошқармаси
бош мутахассиси:

– Тизимимизда 17 санаторий ва иккита дам олиш уйи фаолият юритмоқда. Юртимиздаги санаторийлар жойлашган ҳудуди, табиати, муътадил иқлими, ҳамда маъданли сувларининг таркибидagi органик минерал тузларининг шифобахшлик хусусиятларига кўра, дунёга машҳур сихатгоҳларнинг маъданли сувлари ва табиий омиллари билан рақобатлаша олади. Жумладан, “Зомин”, “Оқ-тош” санаторийлари тоғ бағрида жойлашган бўлиб, игнабаргли дарахтларнинг ҳидига бурканган мусаффо ҳавоси, табиий гидроионланган тоғ дарёлари ва дарахтларнинг эфирли буғланишлари иқлим шароитларида сурункали ўпка касалликлари мавжуд дам олувчиларни соғломлаштиришда самарали таъсир кўрсатади. Фарғона вилоятида жойлашган бальнеологик курорт “Чимён” санаторийсидаги сероводородли маъданли ув юрак-қон томир, ҳаракат ва таянч тизими, асаб, гинекологик ва урологик касалликлар билан азият чекаётган беморларни соғломлаштиришда самарали таъсир кўрсатади ҳамда сувининг таркиби бўйича Сочидagi таниқли “Мацеста” курортдан деярли фарқ қилмайди. Худди шундай бальнеологик санаторийлардан “Чортоқ”, “Хонқа”, “Хавотоғ гулшани” санаторийлари маъданли сувлари таркиби йод ва бром минералларига бой. Термиз шаҳрида жойлашган санаторийда эса юқорида

САНАТОРИЙ ЙЎЛЛАНМАСИ КАНДАЙ ОЛИНАДИ?

Кимларга имтиёз берилади?

кўрсатилган маъданли сувларнинг ҳар иккиси ҳам мавжуд, ушбу сувларнинг концентрацияси юқоридир.

“Чинобод”, “Турон-1”, “Ботаника”, “Бўстон”, “Ситораи Моҳи Хоса”, “Қашқадарё соҳили” ва “Косонсой” санаторийлари маъданли сувлари таркибидa хлорид-гидрокарбонат натрий минерал тузлари бўлиб, таниқли “Саки”, “Евпатория” курортлари маъданли сувларидан қолишмайди. Шу билан бирга, “Абу Али ибн Сино” ва “Олтинсой” санаторийларидаги радонга бой маъданли сувлар “Цхальтубо” курортининг сувлари билан бир хил органик таркибга ва даво таъсирига эга. “Ту-

рон” ва “Чортоқ” санаторийларида инфарктдан кейинги ҳолларда беморларни даволаш учун махсус реабилитация бўлимлари фаолият кўрсатади.

Санаторийларда дам олишни ташкил қилишда ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳолига биринчи навбатда эътиборни қаратиш мақсадида йўлланмаларнинг икки тури жорий қилинган: ишловчи тоифалар учун – ижтимоий сугурта бюджети маблағлари ва касаба уюшмалари аъзолик бадаллари ҳисобидан, шунингдек, бошқа тоифалар учун – тижорат йўлланмалари мавжуд.

Тижорат йўлланмалари ишчи-ходимларни санаторий-курортларда даволанишларига ҳўжалик органлари маблағлари ёки ишчи ва хизматчиларнинг шахсий маблағлари ҳисобига амалга оширилади.

Санаторий ва дам олиш уйларига бериладиган ижтимоий сугурта бюджети маблағлари ва касаба уюшмалари аъзолик бадаллари ҳисобидан бериладиган йўлланмалар Ўзбекистон касаба уюшма-

лари Федерацияси Кенгаши раёсатининг 2013 йил 26 январдаги 9-24 сонли қарори асосида берилади. Бунинг учун ходим иш жойидаги касаба уюшма кўмитаси ёки касаба уюшмаси бўйича комиссия, туман, шаҳар тармоқ касаба уюшма кенгашларига мурожаат қилиб, ариза, тиббий маълумотнома, паспорт нусхаси, меҳнат дафтарчаси нусхаси (агросаноат мажмуи тизимида ишловчилар), меҳнат таътили берилганлиги тўғрисидаги буйруқдан кўчирма, йўлланма қиймати тўлиқ ёки қисман тўлангани тўғрисидаги тўлов қоғозини тақдим этиши керак.

Тижорат йўлланмалари ЎЗУФК қошидаги санатор-курортлар бошқармаси ҳамда бевосита санаторийлар томонидан харид қилиниши ҳам мумкин. Тўлов турли шаклда амалга оширилади.

Дам олувчилар санаторийларга келганда ўзлари билан бирга паспорт, йўлланма ҳамда мuddати 2 ойдан ошмаган санаторий ихтисослигига мансуб бўлган ташхис ва керакли текширув натижалари тўлдирилган санатор-курорт картасини (СКК-0.7.2/У-шакл) тақдим этишлари керак. Санаторийнинг ўзида ҳам пуллик асосда санаторий-курорт картасини расмийлаштириш мумкин. Бунинг учун қўйидаги текширувлардан ўтиш лозим, яъни шифокор кўриги, электрокардиография ва ультратовуш текшируви, қон ва пешобнинг умумий таҳлили. Текширув натижасида даволаниш учун монелик бор, деб топилган дам олувчилар санаторийларга қабул қилинмайди.

Нигора РАҲМОНОВА
тайёрлади.

ТАБИАТИМИЗ ЧИРОЙЛИ, АММО...

Ёзнинг жазирама кунларида одамлар соя-салқин масканларга, табиат кўйнига ошиқади. Тоза ҳавода ҳордиқ чиқариш инсон саломатлиги учун жуда фойдали.

Самарқанд вилоятининг табиати жуда сўлим бўлса-да, кўплаб оилалар бошқа вилоятлардаги тоғли ҳудудларда дам олиб келишмоқда. Бугун бундай хизматларни сайёҳлик фирмалари ташкил қилиб бераётгани ҳамюртларимизга анча қулайликлар яратмоқда.

– Корхонамиз асосан ички туризмга мўлжалланган бўлиб, саёҳат, дам олиш, зиёрат каби йўналишларда иш олиб боради, – дейди «Динара тур сервис» сайёҳлик фирмаси раҳбари Феруз Зоҳидов. – Тарихий шаҳарларга саёҳат қилишга талаб катта. Табиат кўйида дам олиш бўйича самарқандликларни кўпроқ бошқа вилоятларга олиб боришга тўғри келади. Вилоятимиздаги баҳаво, тоғли ҳудудларда дам олиш имкониятлари яратилса, ёз ойларида саёҳатчиларга Самарқанднинг нафақат тарихий обидаларини, балки сўлим масканларини кўрсатиш имконига эга бўлардик.

Ҳа, вилоятда расмий рўйхатдан ўтган дам олиш масканлари жуда кам, борлари ҳам талаб ва тартибларга жавоб бермас экан. 500

мингдан зиёд киши истиқомат қиладиган аҳоли учун ушбу масканлар етарли эмас, назаримизда. Аксарият ҳолларда тоғ кўйида дам олишда аҳоли маълум маблағ эвазига ўша ҳудудда яшовчи кишилар хизматидан (ошхона, турар жой) фойдаланишини кузатиш мумкин. Аммо оилавий, бир-икки кунлик дам олишни режалаштирсангиз, бу каби хизматлар деярли йўқ эканини ҳис қиласиз. Қолаверса, тоғли ҳудудларда баъзиларнинг ўзбошимчалик билан дам олиши, экологияга зарар етказиши ҳам тез-тез учраб турадиган ҳодисалардан биридир.

Ёз ойларидаги яхши ҳордиқ йил бўйи йиғилган чарчоқлар чигилини олади. Буни мутахассислар ҳам кўп таъкидлашади. Қолаверса, турмушнинг фаровонлашётгани кишиларнинг ўз юрти, вилоятидаги ҳудудларни томоша қилиш истаги ҳам кучаяётганидан дарак беради. Маълумот учун айтиш мумкинки, дунёдаги саёҳат сафарларининг 80-90 фоизи ички туризм улушига тўғри келади. Унга кетаётган харажатлар халқаро туризм харажатларидан 5-10 баробар ортқидир.

Гулруҳ МЎМИНОВА,
“Оила ва жамият” мухбири

ЎЗИМИЗНИКИДАН ҚЎЙМАСИН...

Андижонда сихатгоҳлар, санаторийлар, дам олиш масканлари етарли. Бироқ ёз ойларида кўпчилик тоғ кўйида ҳордиқ чиқаришни афзал кўради.

Андижонликлар орасида меҳнат таътилини хорижда ўтказишни режалаштирувчилар ҳам йўқ эмас. (Ҳозир бу оддий ҳол бўлиб қолган). Аммо кўпчилик “Ўзингиздан қўймасин”, деган ақидага амал қилади. “Ўзбекистон Швейцарияси” деб ном олган Хонобод шаҳри азалдан энг сўлим дам олиш маскани сифатида эътироф этилади. Шаҳарнинг ўзига хос табиати, чиройли манзаралари, дов-дарахтлари, ёқимли об-ҳавоси меҳнатдан толиққанларга чинакам ҳордиқ беради.

Бироқ дам олиш масканларининг барчасини ҳам обод деб бўлмайди. Айрим жойлар таъмирга, қаровга муҳтожлиги сир эмас. Шунинг учун ҳам давлатимиз раҳбари Андижон вилоятига ташрифи чоғида бу ерни аввалгидан ҳам кўркамлаштириш, ободонлаштириш учун керакли топиширқ ва кўрсатмаларини берди. Президентимиз ўз сўзида бу ерга нафақат вилоят, республика бўйлаб меҳмонлар келиши, балки қўшни давлатлардан ҳам дам олувчиларнинг ташрифи кўзда тутилиши зарурлигини алоҳида таъкидлади.

Таътил вақтида айримлар вилоятдаги зиёратгоҳларга боришни хуш кўришади. Масалан, “Имом ота”, “Тешиктош”, “Меҳмонвалий”, “Учбулоқ”, “Мирпўстун ота” сингари зиёратгоҳлар шулар жумласидандир. Жалақудуқ туманидаги “Ором шифо” сихатгоҳи ҳам ёз мавсумида жуда гавжум бўлади.

Зилола РАҲМОНОВА,
“Оила ва жамият” мухбири

ҚОН АСЛИДА ҲАЁТДИР

Республика қон қуйиш маркази донорлар бўлими бошлиғи Мухаррам Пўлатова билан суҳбат.

– Томирларимизда оқайтган қонни инсон танасидаги беминнат транспортга менгзашар экан?

– Инсон организмда қоннинг қийматини ҳеч нарса билан таққослаб бўлмайди. У плазма ва шаклли элементлар – эритроцитлар (қизил қон таначалари), лейкоцитлар (оқ қон таначалари) ва қон пластинкаларидан иборат. Плазма қон ҳажмининг 55-60 фоизини ташкил қилса, қолган 40-45 фоизи шаклли элементларга тўғри келади.

Қон танамизда беминнат транспорт каби ишлайди. Озиқ моддалар (масалан, глюкоза, аминокислоталар, ёғлар, витаминлар, минераллар ва сувни, шунингдек, ўпкadan қонга ўтадиган кислород)ни тўқималарга етказиб беради. Кейин эса буйраклар, тер безлари, ўпка ва ичак орқали организмдан чиқариб юбориладиган моддалар алмашинуви-нинг охириги маҳсулотлари (аммиак, мочеви-на, сийдик кислотаси ва карбонат ангидрид)ни тўқималардан

бошқалар)ни емиради, парчалаб, уларни зарарсизлантиради. Танадаги ҳароратни бир маромда бўлишида ҳам иштирок этиб, ҳарорати юқори аъзолардан ҳарорати паст аъзоларга иссиқлик элтади.

– Инсоният қонни даво сифатида қадимданоқ қўллаб келгани маълум. Мамлакатимизда қон қуйиш қачондан йўлга қўйилган?

– Қадимда табиблар беморлардан қон олиш билан шугулланишган, бунда қон билан бирга унда йғилиб қолган заҳарлар ҳам чиқиб кетади, дейишган. Масалан, мисрликлар кексаларга ёшлар қони қуйилса, қон билан бирга уларнинг кучлари ҳам ўтади деб ҳисоблашган.

Муваффақиятли яқунланган илк қон қуйиш 1665 йили инглиз физиолог Ричард Лоуэр томонидан амалга оширилган. У итнинг бир томиридан қон олиб, бошқа томирига қуйган. 1667 йили эса француз врач Жан-Батист Дени кўзичоқ қонини инсонга қуйган. Бунда бемор аҳволи яхшиланиб, тузалгач ўз қонини ихтиёрий равишда бошқа беморга қуйишни таклиф қилган.

1901 йил австриялик врач Карл Ланштейнер одамларнинг қони эритроцитлардаги агглютиноген, плазмадаги агглютининларга қараб бир-бирдан фарқ қилишини аниқлади ва I, II, III қон гуруҳларини кашф этди. У биринчи бўлиб бир хил қон гуруҳига мансуб бўлган инсонлар орасидаги қон қуйишлар эритроцитларнинг парчаланишига олиб келмай, балки шок, саргайиш, гемоглобинурия ва қон қуйишдан кейинги асоратлар фақат бошқа қон гуруҳига мансуб инсонлар орасида қон қуйилганда кузатилишини исботлади ва бу кашфиёти учун 1930 йили Нобель мукофотиغا сазовор бўлди. 1902 йил Декастелло ва Стурли IV-қон гуруҳини аниқлашди. 1940 йил А.Винер янги антиген тизими – резус омилни аниқлади. 1915 йилдан бошлаб қон қуйишда унинг ивиб қолишининг олдини олиш учун

Кейинчалик бу муассаса Гематология ва қон қуйиш илмий-текшириш институтига айлантирилди. 2015 йил октябрь ойидан бошлаб эса Қон қуйиш станцияси Гематология ва қон қуйиш илмий-текшириш институти тасарруфидан чиқарилиб, Республика қон қуйиш маркази мақомини олди.

– Кимлар донор сифатида қон топшириши мумкин?

– Беминнат қон топшириб, бошқалар ҳаётини сақлаб қолишга

рини замонавий асбоб-ускуналар билан таъминлаш кўзда тутилган. Эндликда бундай тиббий муассасаларда қон хизмати учун барча қулайликлар мавжуд.

Лекин, қон хавфсизлигини фақатгина мукамал техникалар ёрдамидагина таъминлаб бўлмайди. Аҳоли ўртасида беғараз донорлиқни ривожлантириш учун ҳали кўпгина ишлар қилинмоғи лозим. Бугунги кунда ёшлар, институтлар талабалари, коллеж ва лицейлар ўқувчилари орасида бадалсиз донорлиқни ташкил қилиш, уларни раҳмдиллик ва инсонийлик руҳида тарбиялаш мақсадида "Ўзбекистон Республикасида бадалсиз донорлик фаолиятини

хоҳиш билдирган 18 ёшдан 60 ёшгача бўлган инсонлар донор бўлишдан аввал қон марказларида тўрт босқичли тиббий текширувдан ўтказилади. Соғлом киши учун қон топшириш албатта, хавфсиз ҳисобланади. Чунки, одам организмда 4,5-5 литр қон мавжуд, ундан 400 мл. олинади ва организм 36 соат ичида йўқотилган ушбу суюқлик ўрнини тиклаб олиш хусусиятига эга.

Қон хизматини, албатта, донорларсиз тасаввур қилиш мумкин эмас. Жаҳон Соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖССТ) тавсияларига кўра хавфсиз қон фақатгина беғараз донор кўмаги билан тайёрланади ва қонни таркибий қисмлари ва препаратларига бўлган эҳтиёжни қоплаш учун ҳар 1000 нафар аҳолидан 40-60 таси донор сифатида қон топшириши керак бўлади. Бугунги кунда Ўзбекистон Республикасида 1000 кишига 4-5 та донор тўғри келади, АҚШда – 125 та, Словенияда – 50 та, Францияда – 38 та, Россияда – 25 та.

Ҳукуматимиз томонидан қон хизмати муассасаларини янада такомиллаштириш, қон ва унинг препаратлари хавфсизлигини таъминлаш бўйича жуда катта ишлар амалга оширилмоқда. Бу борада бир қанча қарорлар қабул қилинди, Фармонлар чиқарилди. Уларда қон хизмати билан шугулланадиган тиббий муассасала-

ривожлантириш дастури" ишлаб чиқилди. Олиб борилаётган амалий ишлар натижасида республикада донорлар сони 40 фоизга ошди, бу эса кўплаб беморлар ҳаёти сақлаб қолинди, дегани.

Донорлик нафақат амалий, балки ижтимоий муаммоларни ҳал қилишда ҳам муҳим аҳамиятга эга. Донор қон топширар экан, у фақат бировнинг ҳаётини сақлабгина қолмай, аксинча ўзининг соғлигини яхшилашга эришади. Бугунги кунда иқлим ва экологик муҳитнинг ўзгариши натижасида юрак-қон томир касалликлари кўпайиши кузатилмоқда. Бу касалликда вақти-вақти билан қон олдириш гоёт муҳим ҳисобланади.

Соғлом организм учун қон топшириш ҳеч қандай зарар етказмайди. Аксинча, қон топшириш танадаги қон ҳаракатини енгиллаштиради, тўқималарга озуқа ва кислороднинг етиб боришини оsonлаштиради, юрак фаолияти яхшиланади. Кўнгилли донорлар энг ишончли қон топширувчилардир. Улар қон топширишдан аввал тиббий кўрикдан ўтадилар. Шахс соғлиғига зарар етказмаслик, унга қон орқали у ёки бу вирусни юқтирмаслик чораларига қатъий амал қилинади.

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА
суҳбатлашди.

ЭЪЛОН

Шокиров Аҳмаджон Шахобидинович номига Ер тузиш ва кўчмас мулк кадастри давлат корхонаси томонидан 2014 йилда берилган TS 0025466 рақамли, Тошкент шаҳар Миробод тумани Файзиобод кўчаси 7-уй нотурар жой кадастри йўқолганлиги сабабли БЕКОР қилинади.

олиб кетади. Қон гормонларни ва бошқа физиологик фаол моддаларни хужайралардан бошқа хужайраларга ташиб, етказиб беради.

Қоннинг вазифаларидан яна бири ҳимоя функциясидир. Чунки қонда лейкоцит хужайралари бўлиб, улар организмга тушган ёт жисмлар (микроб, бактерия, вирус ва

цитрат натрий қўшиш амалиётга киритилди.

Ўзбекистонда 1930 йилда Ўрта Осиё университети тиббиёт факультетининг жарроҳлик клиникасида қон қуйиш хонаси ташкил қилинади. 1933 йилда бу хона марказий қон қуйиш станциясига айлантирилади. 1940 йил Қон қуйиш институти ташкил қилинди.

ТАРБИЯДАГИ ТАҲАЗУЛ

Тошкент шаҳридаги П.Ф.Боровский номли тиббиёт коллежи ўқувчиси Жасур Иброҳимов жорий йилнинг 3 май куни ўз курсдошлари томонидан калтаклангани, кейин эса 5 марта жарроҳлик амалиётини бошидан ўтказиб, 1 июнь куни вафот этгани ҳақидаги хабар ҳамюртларимиз қалбини ларзага солди. Бу фожеа тафсилотлари ижтимоий тармоқларда кенг муҳокама қилинди. Минглаб ота-оналар Жасурнинг қисмати мисолида ёшларимиз тарбиясида кузатилаётган жиддий нуқсонни илк бор кўргандек хавотирга тушиб қолишди. Фикр-мулоҳазалар турлича. Лекин ўз тенгдошини бешафқатларча калтаклаган ўспиринларнинг ота-онасини барча бирдек айбламоқда.

Маълумотларга кўра, Жасур Иброҳимовнинг ўлими бўйича жиноят иши юзасидан олиб борилаётган тергов ҳаракатлари Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратури томонидан шахсан назоратга олинган.

Шу ўринда бир мулоҳаза туғилади, мамлакатимизда ёш авлоднинг ҳар томонлама баркамол бўлиб улғайиши учун кенг қўламли ислохотлар амалга оширилаётган, зарур чора-тадбирлар ишлаб чиқилиб, ҳаётга татбиқ этилаётган бўлса-да, нега ёшларимиз тарбиясида барчани бирдек хавотирга солаётган бундай нуқсонлар пайдо бўлмоқда?

ОТА-ОНА ИБРАТ МАЁҒИ

— Болалар тарбиясидаги муаммолар ечимини оиладан излашимиз керак, — дейди Наманган шаҳридаги “Порлоқ” маҳалла фуқаролар йиғинининг диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчиси

аввало ўз ота-онасининг турмуш тарзи, гап-сўзи, хулқи, одоби, юриш-туришидан ўрнак олади.

ТУНДА ҒОЙИБ БЎЛГАН БОЛА

Автобусда икки аёлнинг суҳбати қўлогимга чалинди.

— Ўн икки яшар болам кечаси соат иккида ҳам уйга келмади, — дерди улардан бири. — Туни билан ухламадим. Эрталаб милицияга хабар бераман деб турганимда, кириб келди. Кечаси қўшни маҳалладаги интернет кафеда қолиб кетибди. Бошқарувчи: “Соат 21.00 да интернет-кафени ёпишим шарт, сизлар ўтираверинглар, кечаси интернет арзонлашади, истаган ўйинингизни ўйнасангиз бўлади, нархини келиштириб бераман, деб уч-тўртта боланинг устидан кулфлаб кетганича, эрталаб келганимиз...”

“Вояга етмаганлар ўртасида на-

саҳифа-саҳифа мақолалар ёзаямиз, маҳалла ва таълим муассасаларида, соатлаб маърузалар ўқиямиз. Вояга етмаганлар ўртасида қотиллик ва зўравонлик каби иллатлар тарғиб этиладиган компьютер ўйинларини чеклашга ҳаракат қилаймиз. Аммо муаммага олиб боровчи йўл оилада пайдо бўляпти: бола назоратсиз қолмоқда. Мижозларини кўпайтириш, чўнтагини қаппайтириш илжинида вояга етмаган болаларга юқоридаги каби “имтиёзлар яратиш” беришдан ҳам тоймаётган айрим “тадбиркор”ларнинг саъй-ҳаракати туфайли компьютер ўйинларига муккасидан кетган болаларнинг дийдаси қотиб бормоқда. Ана шундайлар орасидан ҳаётни, оиласи, яқинлари, тенгдошлари тақдирини ўйинга айлантирадиган бефарқ кимсалар етишиб чиқмаслигига ким кафолат беради?!

БЕФАРҚЛИГИМ БОШИМГА БАЛО БЎЛДИ

— Ўғлим кечқурунлари кўчага чиқиб кетарди, — дея ҳикоя қилади Мастура исмли аёл. — Ўзим бозорда савдо қиламан. Ҳар куни чарчаб келиб, ухлаб қоламан. Болам ярим тунда келиб ётади. Шундай ҳаётга кўниккандик. Бир куни тушдан кейин телефон қилишди. Маълум бўлишича, болам кечқурун ошоналари билан дискотекага бориб, спиртли ичимлик ичган, бир ўзи уйга қайтаётди, ариққа тушиб кетган. Боши бетонга урилиб, ҳушини йўқотган.

ОНА КИТОБ ЎҚИМАСА...

Салима ХОЛДОРОВА, психолог:

— Фарзанд тарбиясига энг аввало она жавобгар. Назаримда бугуннинг кўпчилики оналари асосий вақтини фарзанд тарбиясига эмас, гап-гаштакларга, тўй ва базмларга сарфламоқда... Ишим кўп, боламга қарашга вақтим йўқ дея баҳона қиладиганлари ҳам бор. 1-2 соатлик базм учун 500-1000 долларлик қўйлақ кийишни орзу-хавас деб билаётган қизлар, ҳаётда ўз ўрнини топа олмаётган йигитлар ана шундай маънавиятсиз оналарнинг “тарбияси” маҳсули эмасми?! Қимматбаҳо либослар, тақинчоқлар харид қилишга маблағини аямайдиغان аёллар китоб дўконидидаги нархни кўрса, “Шу-у-унча қимматми?” дея капалаги учадди. Либоснинг умри қисқа, аммо китоб инсон учун маънавий хазина-ку.

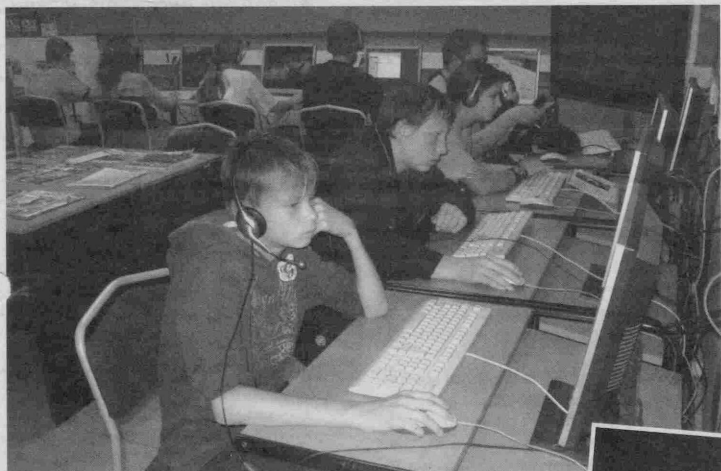
Шу боис энг аввало оналарни тарбиялашимиз керак. Онаси китоб ўқимаган хонадонда маънавий юксалиш ҳақида гап ҳам бўлиши мумкин эмас. Шунинг учун ҳам Президентимиз китобхонликни тарғиб этишга алоҳида эътибор қаратмоқда. Оналар иштирокида маҳаллаларда китобхонлик кечалари, маънавий-маърифий тадбирларни кўпайтириш, бир ойда жуда бўлмаганда икки марта китоблар муҳокамаси ўртага ташланиб, ҳар бир онани китоб ўқишга мажбур этиш керак.

ХУЛОСА ЎРНИДА

Илгари фарзандларга: “Сен туфайли ота-онанг уялиб қолмасин”, “Ножўя ишнинг уларнинг бошини эгмасин”, дея насиҳат қилинар, болалар ҳам ёшлагидан шу масъулиятни ҳис этиб вояга етарди. “Ота-она бошини эгмаслик”, тарбиянинг асосий арканларидан бўлса, фарзанди ноқобил ота-онанинг эл-юртга қўшилполмай қолиши жуда катта маънавий жазо ҳисобланарди. Бугун Фарбага хос индивидуализмнинг ҳаёт тарзимизга сингиб бораётгани натижасида ана шу жазонинг юки енгиллашгандек... Бугуннинг айрим ёшлари эл-юрт, маҳалла-қўй ва ота-онасининг обрўсини юракдан ҳис этмаяпти.

Демак, энди Қўнунлар ва қонуности ҳужжатларда фарзандлар тарбиясига бефарқ, масъулиятсиз ота-оналарга жиддийроқ чоралар қўриш, жиноятга қўл урган бола билан бирга унинг ота-онаси ёки ота-она ўрнини босувчи шахсларни ҳам жавобгарликка тортиш ҳақида ўйлаб қўришимиз керакка ўхшайди.

Ҳамроҳон МУСУРМОНОВА,
“Оила ва жамият” муҳбири

Мактубахон Абдулҳафизова. — Президентимиз Шавкат Мирзиёев оилалардаги ижтимоий-маънавий муҳитни соғломлаштиришга алоҳида эътибор қаратаётгани бежиз эмас. Ўзим 40 йилдан ортиқ мактабда ўқитувчи бўлиб ишлаганман. Тажрибамдан маълумки, маънавий муҳити соғлом оиланинг болалари яхши хулқи, одоби билан бошқалардан ажралиб туради.

Турмуш ўртоғим билан 4 ўғилни вояга етказдик. Болаларга бирор марта: “Кўчада тўғри юр, катталарни кўрсанг салом бер, тарбияли бўл”, деб насиҳат қилмаганмиз. Фақат: “Дарсингни қилдингми, китобингни ўқидингми?” деб сўрардик. Оиламизнинг қатъий қоидаларидан бири — болалар кечки соат 17.00дан кейин кўчага чиқарилмас эди. Бўш вақтлари бўлса, китоб ўқишарди. 2001 йилда оиламиз устун — болаларимнинг отаси оиламдан ўтганида ўғилларим менга суянчиқ бўлди. Мана, ҳаммалари олий маълумотли. Келинларим ҳам ўқимишли. Невараларим институтларда ўқишяпти.

Фарзанд — оила маънавиятини кўрсатиб берувчи кўзгу. Болалар энг

зоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси тўғрисида”ги Қонунда “Ота-она ёки ота-она ўрнини босувчи шахслар вояга етмаганларнинг рестороанлар, кафелар, барлар, клублар, дискотекалар, кинотеатрлар, компьютер заллари, Интернет тармоғидан фойдаланиш хизматларини кўрсатиш учун жиҳозланган хоналарда ёхуд бошқа кўнгилочар (дам олиш) жойларда тунги вақтда улардан бирининг кузатувисиз бўлишига йўл қўймаслик чора-тадбирларини кўради”, деб белгилаб қўйилган.

Вояга етмаган боласи ярим тундан ошганда ҳам уйга қайтмаса-ю, она буни шунчаки бир ҳангома сифатида дугонасига сўзлаб берса...

Компьютер ўйинларининг бола онгига, тарбиясига салбий таъсири ҳақида оммавий ахборот воситаларида,

Туни билан гоҳ ҳушига келиб, гоҳ ҳушидан кетиб сувда ётаверган. Эрталаб бегона кишилар қўриб қолиб, милицияга хабар беришган. Шахсини аниқлашгунча кун пешиндан оққан. Кузнинг изғиринли тунида совуқ сувда қолиб кетгани сабабли, ўпкасини шамоллатиб қўйди... Агар уни вақтида назорат қилганимда эҳтимол, шу аҳволга тушмаган бўлармиди... Афсус, айни кучга тўлган, менга, сингилларига суянчиқ бўладиган ёшида ногирон бўлиб қолди...

137 ТА КИТОБ

ёхуд қишлоқ кутубхоналарини қайтаринг!

Бугун юртимизда 32 миллиондан зиёд аҳоли яшайди. Уларнинг 60 фоиздан ортигини ёшлар ташкил этади. Хўш, ёшлар орасида миллат тафаккурини белгилаб берувчилар – китобхонлар неча фоизни ташкил қилади?

Ўзбекистон Қахрамони, адабиётшунос Озод Шарафиддинов ҳақли равишда китобга "Сақизинчи мўъжиза" дея таъриф берганди. Чиндан ҳам китоб ҳаётимиздаги мўъжизалардан биридир.

Китоб ўқиш – болаликдан энг севимли машғулоти. Уйимизда 800-1000 китобга эга кутубхонамиз бор эди. Ҳали ҳарф танимаган вақтимдан расмли китоблар совға қилишгани учунми, ҳарфни ҳам уларга қизиқанимдан ўрганишни бошлаган эканман. Қолаверса, ойим кўпинча ишга мени ўзи билан олиб кетар, қўшни қишлоқдаги тикув цехи биноси ёнида каттагина кутубхона бор эди. Бу пайтларда, расмларга қараб, ўзимча "ўқиб" юрган 4-5 ёшли қизалоқ бўлиб, ойим ишга боргач, мени ўша кутубхонага киритиб юборар, кутубхоначи хола хоҳлаган китобимни varaқлаб томоша қилишим, яъни ўша пайтдаги тилим билан айтганда "ўқишим"га рухсат берарди.

Болалик тасаввурим билан уйимиздаги китоблардан кўпи бўлиши мумкин эмас, деб ўйлаганим учун ўша кутубхонага илк қадам қўйганимдаги ҳайратимни ҳалиям эслайман. Зиё масканининг кириш эшигига катта ялтирок ҳарфлар билан "Кутубхона - нурхона" деб ёзилган эди. (Буни кейинчалик, ҳарфларни ҳижолаб бошлагач, ўқиб олганман). Ҳалигача бирор кутубхонами, ёки китоб дўконигами кирсам шу ёзув кўз олдимга келади. У ердаги китоблар ҳидини ҳеч нарса билан қиёслаб бўлмасди.

Биргина қишлоғимизнинг ўзида иккита мана шундай кутубхона бор эди. Биринчиси, шундоққина мактабга бориладиган йўлнинг ёқасида жойлашган, бир томони қишлоқ клубига туташ бино бўлиб, Ҳамид Ғулом номи билан ата-

лар, кунора у ерга бош суқиб ўтардим. Синф папкада ҳар доим дарсликдан ташқари битта бадий китоб бўларди. Кўпинча жаҳон адабиёти намуналарини ўқирдим. Балки, шу сабабли яхши ва ёмон китобнинг фарқи етадиган бўлгандирман, танкидий фикрлаш шундан шаклландирди. Кўнглимга яқин китобларни ютоқиб ўқирдим. Шундай қилиб, 6-7 синфларга келиб,

ўша биринчи кутубхонадаги ўзимга ёқадиган китобларни деярли муталаа қилиб бўлдим. Бу орада кутубхоначи опа, сенинг ёшинга тўғри келмайди, деб бермаган бир-икки китобларга кўз югуртириб чиққан пайтларим ҳам бўлган. Ана ўша кезларда кутубхоначи опадан қишлоғимизнинг юқори тарафида яна бир кутубхона борлигини, бундан кейин у ерга боришим мумкинлигини эшитгач, гўё қанот қоқиб ўша ерга учганман. Ана ўшанда иккинчи кутубхонанинг катталар учун ташкил этилганини, бу ердаги асарлар ҳақиқий жавоҳирлар эканлигини ўзим учун кашф этдим.

Аммо, талабалик давримда, адашмасам 2006-2007 йилларда қишлоғимиздаги ҳар икки кутубхона ҳам биздан икки қишлоқ нарига кўчди. Кейинроқ билсам, ойимнинг собиқ ишонси ёнидаги кутубхона ҳам, умуман ён-атрофдаги барча кутубхоналар бир ерга тўпланиб, ахборот-ресурс марказига айлантирилибди. Кейин бир муддат коллежда дарс берган вақтларда, фаним юзасидан мажмуалар қидириб борганимни айтмаса, ўша ахборот ресурс марказига кўп ҳам йўлим тушмади.

Барча катта-кичик зиё масканларининг бир ерга тўплангани яхши, албатта. Аммо, минг катта-ю, маҳобатли бўлмасин, узоқда бўлса, фойдаси бўлмас экан. Мен-ку, айна дамда вилоят марказидан, китоб дўконлари-ю, кутубхоналар тез-тез учраб туради. Бироқ, қишлоқдаги болалар ва ўсмирлар-чи? Ёнгинасидаги зиё масканлари узоққа олиб кетилган бўлса, улар нур қидириб қаерга боришсин? Мактаб ва коллеж кутубхоналарида эса бугунги кунда "китоб" сўзининг луғавий маъносини бир ёқлама тушуна-

дилар: бу сўз маълум соҳа ва тармоқни ўрганишга мослаштирилган дарсликларгагина қўлланилади, гўё.

Тўғри, кутубхоналар узоқда бўлсаям, китобга қизиққан киши учун унинг нархи от ёки туянинг баҳоси эмас – сотиб олиб ўқийверади, дегувчилар ҳам бор. Аммо, фарзандининг

ҳам мавжуд бўлган кутубхоналарни (ахборот-ресурс маркази эмас) тугатиб бўлган катталар бугунги ёшларни дангасалиқда, вақтни беҳуда сарфлашда айбашлари ноўрин. Яхши бадий асар билан тўлдирилиши керак бўлган ондаги бўшлиқни бугун нима эгаллаб оляпти? Ёт гоълар эмасмикан ишқилиб? Бу ҳақда ўйлаш нақадар кўрқинчли.

Шу фикрларни қоғозга туширар эканман, беихтиёр ўша – ҳар бир қишлоқнинг ўз кутубхонаси бўлган вақтларни, ўқишга олган китобларимизни топширарканмиз, ўзимизга тегишли абонент дафтарчамизнинг кун сайин тўлиб бораётганини кўриб қувониш, бошқаларники билан солиштириш ва зимдан ғурурланиб қўйиш ҳиссини соғиндим...

Гўзал РЎЗИЕВА

ҲАЁТ
МУРАББИЙИ

Китоб барча бунёдкорлик, яратувчанлик ва ақл-идрокни, илму донишнинг асосидир, ҳаётни ўргатувчи мураббийдир.

А. Темур

Китоблар инсоният фикри дурдоналарини тўплаб, авлодларга етказида.

Ойбек

Китобсиз уй – жонсиз танадайд гап.

Цицерон

Дунёни китоб қутқаради

Халқаро Франкфурт китоб ярмаркаси шiori

Китобни тушуниб муталаа қилиш керак.

Абдулла Қодирий

Ҳамма нарсани ўқийвериш ярамайди, дилда туғилган саволларга жавоб бера оладиган китобларнигина ўқиш керак.

Лев Толстой

Китоб эътиқод ва виждоннинг тўртбурчак шаклдаги кўринишидир

Борис Пастернак

Китоб – бойлик. Лекин сотиб олингани эмас, ўқилгани.

А. Мухтор

Китобдаги қувонч ва изтиробларни ўқувчи ўзиники деб қабул қилсагина, ўша ҳақиқий асардир.

Ўткир Хошимов

Оила ва жамият
Ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий
газета

Обуна индекси – 176

Бош муҳаррир: Воҳид Луқмонов

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси,
"Болалар ва оилаларни қўллаб-қувватлаш" ассоциацияси
(Болалар жамғармаси) ва
"Соғлом авлод учун" халқаро хайрия фонди

МАНЗИЛИМИЗ:

Тошкент – 100000.
Амир Темур кўчаси
1-тор кўча, 2-уй.

Қабулхона: (факс) 233-28-20,
Котибият: 233-04-35, 234-76-08

E-mail: oilavajamiat@mail.ru

Web-site: oila-va-jamiat.uz

Газета 2007 йил 11 январда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0169 рақами билан рўйхатга олинган. Буюртма Г – 626. Формати А-3, ҳажми 2 табоқ. Адади – 7496. Баҳоси легишмишган нархда.

Босишга топшириш вақти – 15:00 Топширилди – 15:00

Навбатчилар: Ҳ. Мусурмонова

Б. Исмоилов

Мусаҳҳиҳ: С. Саидалимов

Саҳифаловчи: А. Маликов

Газета таҳририят компьютер марказида

терилди ва саҳифаланди.

ISSN 2010-7609

1 2 3 4 5